

SEFER BEREISHIS: A STUDY OF TEXT, TRADITION & THEOLOGY

THE COMPLICATED CHARACTER OF NOACH (2)

א.

מדרש תנחות נח (בובר, פרשת נח ס"י ו)

אללה תולדות נח נח איש צדיק תנאים היה בדורותיו. מהו בדורותיו, יש דורשין לשבח, ויש דורשין לגנאי

בראשית רבבה (לט)

בדורותיו, רבי יהודה ורבי נחמה, רבי יהודה אמר בדורותיו היה צדיק, הא אלו היה בדורו של משה או בדורו של שמו אל לא היה צדיק, בשוק סמייא צוחין לעוירא סגי נהור, משל אחד שהיה לו מרتفך אחד של יון ... אמרין ליה קוסם הוא, אמר להונ ואית הכא טב מינה א"ל לא, כך בדורותיו היה צדיק הוא ... בדורו של שמואל לא היה צדיק, רבי נחמה אמר ומה אם בדורותיו היה צדיק, אלו היה בדורו של משה או בדורו של שמואל על עאכוב'ב

לבוש האורה (בראשית ז:ט)

ודע שתתי הדעות אלו – ר"ל הדורשים לשבח והדורשים לגנאי = נותנים לנו מדרגה אחת בצדקותיו ואינם חלוקים במדרגת מעלת הצדקותיו של נת, ולדברי שנייהם לא היה אלא צדיק ביןינו אלא דיפלגי במילת "דורותני", שהוא דורש לשבח ואומר שכונת הפ' שאם היה בדורות של צדיקים... וدائית היה צדיק יותר גודל מהה שהיה. וזה דורש לגנאי ואומר פ' בדורותיו לפ' דורו היה צדיק... ו[ולא] היה אדווקט בצדקותו, שגמ' אם היה בדורו של אברהם לא היה צדיק יותר, כי לא היה לומד ממעשיו לא היה נחשב לכלום

ב.

בראשית רבבה (לט)

את האלים התחלק נח, ר' יהודה ור' נחמה, ר' אמר משל לשור שהיה לו שני בניים א' גדול וא' קטן, אמר לקטן הילך עמי ואמר לגדול בא והילך לפני פניו, כך אברהם שהיה כחו יפה (בראשית יז:א) "התהלך לפני והוא תמים", אבל נח שהיה כחו רע "את האלים התחלק נח", ר' נחמה אמר משל לאוהבו של מלך שהיה משתקע בטיט עבה, הץ' המלך וראה אותו, אמר ליה עד שאתה משתקע בטיט הילך עמי, הרא הוא דכתיב "את האלים התחלק נח", ולמה אברהם רומה לאוהבו של מלך, שראה את המלך מוהילך במבואות האפלים, הץ' אהבו והתחיל מאיר עלי דרך החלון, הץ' המלך וראה אותו, אמר לו עד שאתה מאיר לי דרך חלון, בא והAIR לפניו, כך אמר הקב"ה לאברהם עד שתהא מאיר לי מספטמי ומחרותיה בא והAIR לפני בארץ ישראל

גמ' סנהדרין (קח).

(ואף על נח נחתם גור דין, שנאמר ולא נח בה, "יחזקאל ז:יא). תנא דברי רבי ישמעאל: אף על נח נחתם גור דין, אללא שמצא חן בעני ה', שנאמר (בראשית ז:ח) נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן בעני ה').

בראשית רבבה (פרשה כח:ט)

"כי נחמתי כי עשיתם ונח מצא חן," אתמהא, אלא אף נח שנשתיר מהם לא היה כדאי אלא שמצא חן.

בראשית רבבה (פרשה כט:ה)

אמר ר' סימון מצינו שהקב"ה עושה חסד עם האחראונים בזוכות הראשונים, ומניין שהקב"ה עושה עם הראשונים בזוכות האחראונים, ונח מצא חן בעני ה', באיזו ווכות בזוכות תולדותיו.

בראשית רבה (פרשה כו):

א"ר חנינא בר פפאafi נח שנשתייר מהם לא שהיה כדי **אלא שזכה הקב"ה** שמשה עתיד לעמוד ממן

.ג.

זהר (פרשת וירא, דף ק"ז):

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשות, אמר רבי יהודה מאן חמא אבא דרחמנותא כאברהם, ת"ח בנה כתיב ויאמר אלהים לנו קץ כל בשך בא לפני וגוי עשה לך תיבת עצי גפר ואשתיק ולא אמר ליה מידי, ולא בעא רחמי, אבל אברהם בשעתה דאמר ליה קודשא בריך הוא זעקה סdom ועמורה כי רבה וגוי, ארדה נא ואראה וגוי, מיד כתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשות,

זהר (הشمאות – בראשית, דף רנ"ד):

ולא הו עשרה, סתרי תורה (בזהר ישן נמצא זה), מה השיב הקב"ה לנו כשיצא מן התיבה וראה את העולם חרב והתחיל לבכות לפניו ואמיר רבונו של עולם נקראת רוחם היה לך לרhom על בריותיך וכו', השיבו הקב"ה ואמר רעה שטיה השתא אמרת דא, למה לא אמרת בשעתה

זהר (הشمאות – בראשית, דף רנ"ד):

אמר רבי יוחנן בא וראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח, נח לא הגין על דורו ולא התפלל עליהם כ אברהם, ... והרבה תחנונים לפניו הקורש ברוך הוא ... אח"ב בא משה והתפלל והгин על דרכו ... אמר רבינו יהושע מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו אמר בלבו אולי לא אמלט דכתיב (בראשית ז') כי אתה ראיתי צדיק לפניו בדור הזה, כלומר לפי הדור ולפיכך לא בקש רחמים עליהם

בראשית רבה (וילנא) פרשה לו

חביב משה מנה, נח משנקרא איש צדיק נקרא איש אדרמה, אבל משה משנקרא איש מצרי נקרא איש האלהים

זהר (פרשת נח, דף סז):

ת"ח מה בין משה לשאר בני עולם ... מיד אמר משה וכי אשובק דין הון דישראל בגני, השתא י"מرون כל איןנו בני עולם דאנא קטילת לון לישראלי כמה דעבד נח, דכיון דאמר ליה קודשא בריך הוא דישזיב ליה בתיבותא ... בזון דאמר ליה דישתזיב הוא ובינוי לא בעא רחמין על עולם ואתא בידו, ובגין בר אקרזון מיה מבול על שם מה דעת אמר (ישעה נ"ד) כי מינח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מני, אמר משה השתא י"מرون בני עולם דאנא קטילת לון בגין, דאמר לי ואעשה אותה אותך לגוי גדול, השתא טב לי דאיומות ולא ישתצון ישראל ...

Rav Michael Rosensweig, "The Spiritual Legacy of Noah and Avraham" (torahweb.org)

Chazal speculate whether Noah's spiritual attainments would not have been even more impressive had he lived in Avraham's generation. It is important, however, to note that even those who argue that Noah would have benefited from that more conducive environment appear to be suggesting that he would have been positively affected by that exposure, but do not project that Noah's influence in shaping the destiny of those around him would have been enhanced. The contrast to Avraham's pivotal role is stark. Avraham is credited as the father of monotheism, having single-handedly rediscovered the Divine presence. Moreover, he initiated and sustained the quest for spirituality, motivating others to join his mission, literally transforming their lives. . . . Noah's legacy focuses on his own status and survival- "*eleh toledot Noah, Noah*" etc., while Avraham's active role in shaping the values and destiny of his progeny - "*eleh toledot Yitzhak ben Avraham, Avraham bolid et Yitzhak*" - are accented. . . Noah is essentially a crisis manager and survivor, albeit one entrusted with the crucial role of ensuring continuity. The only way he can respond to the crisis of "*ketz kol basar ba lefanai*" is by insulating himself in the tevah and riding out the storm. Avraham Avinu, on the other hand, is an idealistic visionary, passionately devoted to transforming the world into an arena for Hashem's kedushah - accenting "*elohei ha-aretz*", fully committed to spreading the spiritually ambitious teachings of the Torah.